

Куза О. С.

студентка 2-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС АДВОКАТА ІНОЗЕМНОЇ ДЕРЖАВИ ТА ПРИНЦИПИ ЗДІЙСНЕННЯ ЙОГО ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Ефективність діяльності органів правосуддя, дотримання ними принципів верховенства права, забезпечення прав і свобод людини є однією з ознак демократизації суспільства і формування правової держави.

Конвенція про захист прав людини і основних свобод, ратифікована Верховною Радою України 17 липня 1997 р., передбачає право кожного обвинуваченого захищати себе особисто або використовувати правову допомогу захисника, вибраного ним на власний розсуд (ст. 6). У Міжнародному пакті про громадянські та політичні права від 16 грудня 1966 р., ратифікованому Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 19 жовтня 1973 р. № 2148-VIII, зазначено, що держава повинна гарантувати кожному, чий права і свободи порушено, ефективний засіб правового захисту, і таке право повинно встановлюватися судовим або будь-яким іншим компетентним органом, передбаченим правовою системою держави (ст. 2), та можливість вільного вибору обвинуваченим захисника (п. 3 ст. 14). Конституція України серед інших важливих конституційних прав і свобод громадян виділяє такі, як право на свободу і особисту недоторканність (ст. 29), повагу честі й гідності особи (ст. 28), закріплює презумпцію невинуватості (ст. 62). Відповідно до ч. 2 ст. 59 Конституції для забезпечення права на захист від обвинувачення та надання правової допомоги під час вирішення справ у судах та інших державних органах в Україні діє адвокатура [Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради. — 1996. — № 30. — Ст. 141.] Механізми реалізації цього конституційного положення встановлено статутами адвокатських об'єднань та законодавчими актами, зокрема Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року, який визначає адвокатуру України як недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом [Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради України. — 2013. — № 27. — ст. 282].

Згідно цього Закону адвокатська діяльність здійснюється на принципах верховенства права, законності, незалежності, конфіденційності та уникнення конфлікту інтересів; поширюється на всю територію України та за її межі, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, або законодавством іноземної держави. Відповідно до ч. 4 ст. 4 цього Закону, адвокат іноземної держави здійснює адвокатську діяльність на території України відповідно до цього Закону, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Адвокатура є невід’ємною складовою процедури судочинства, вона забезпечує нормальну діяльність судів, судової системи, а відтак — судової влади. Надання правової допомоги підозрюваному, обвинуваченому, підсудному — це конституційна функція адвокатури, і саме тому Закон проводить жорстку лінію на об’єднання усіх адвокатських одиниць під проводом єдиної структури — Національної Асоціації адвокатів України, яку 09.10.2015 р. було односторонньо прийнято до Міжнародної асоціації адвокатів (International Bar Association) [Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://unba.org.ua/news/735-news.html>.] Радою ІВА було прийнято ряд документів, в яких дано рекомендації стосовно загальних принципів діяльності іноземних адвокатів та регулювання цієї діяльності.

Зокрема було вказано, що іноземний адвокат може допускатися до практики в тому випадку, якщо він допущений до адвокатської практики у своїй державі, задовольняє мінімальні розумні вимоги до практики, має добру репутацію, дотримується кодексу етики і всіх інших правил, що застосовуються до адвокатів у країні іноземної юрисдикції.

У разі вчинення адвокатом іноземної держави, включеним до Єдиного реєстру адвокатів України, дисциплінарного проступку він несе дисциплінарну відповідальність у порядку, передбаченому Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» для адвокатів України. Але слід зауважити, що до адвоката іноземної держави, який включений до Єдиного реєстру адвокатів України, можуть бути застосовані дисциплінарні стягнення виключно у вигляді попередження або виключення з Єдиного реєстру адвокатів України. Адвокат іноземної держави може звертатися до органів адвокатського самоврядування за захистом своїх професійних прав та обов’язків, брати участь у навчально-методичних заходах, що проводяться кваліфікаційно-дисциплінарними комісіями адвокатури, Вищою кваліфікаційно-дисциплінарною комісією адвокатури, радами адвокатів регіонів, Радою адвокатів України та Національною асоціацією адвокатів України.

Отже, на сучасному етапі розвитку конституційне оновлення спрямоване на модернізацію всіх сфер життя суспільства і держави, включаючи інститут адвокатури. Тільки одна стаття 59 Конституції України безпосередньо стосується адвокатури, інші статті (92 і 131) лише побіжно її згадують. Конституційна норма лише констатує факт наявності в державі адвокатури, окреслює її головні функції. Поза межами конституційного регулювання залишається одне з основних питань адвокатури — питання про її правовий статус, від якого залежить життєдіяльність української адвокатури. Реформування інституту органічно має бути пов’язане із підготовкою та внесенням змін до Конституції України. Попри це, принципи та засади здійснення адвокатської діяльності закріплені в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Не зважаючи на те, що адвокатська практика в кожній країні під впливом правової системи, історичних факторів і рівня економічного розвитку відрізняється, існують загальні принципи діяльності усіх адвокатів, які не суперечать розбіжностям між ними. Рекомендації стосовно таких принципів закріплені у документах, які прийняла Міжнародна асоціація адвокатів.